

1931

woning

+

architectuur

+

roosendaal

2006

Woning-architectuur Roosendaal 1931-2006

Wonen in Roosendaal. Begin jaren dertig van de vorige eeuw deden 22.000 mensen dat, driekwart eeuw later is het aantal gegroeid naar 77.000. Het aantal woningen in Roosendaal is net zo snel toegenomen. Gebeurt dat in de jaren dertig nog kleinschalig, ingegeven door de groei van Roosendaal als spoor- en grensstad, na de Tweede Wereldoorlog is die groei explosief te noemen.

De komst van een Philipsfabriek zorgt met de bouw van de Philipswijk voor de eerste grootschalige uitbreiding van Roosendaal, al snel gevolgd door iets kleinere woningbouwprojecten als de Fatimawijk en het Vrouwenhof. De snelle bevolkingsgroei noopt in de tweede helft van de twintigste eeuw de gemeente tot aanleg van grotere wijken. Stedenbouwkundige projecten als Westrand, Kroeven, Langdonk, Kortendijk, Tolberg, Weihoek en Landerije zijn het gevolg.

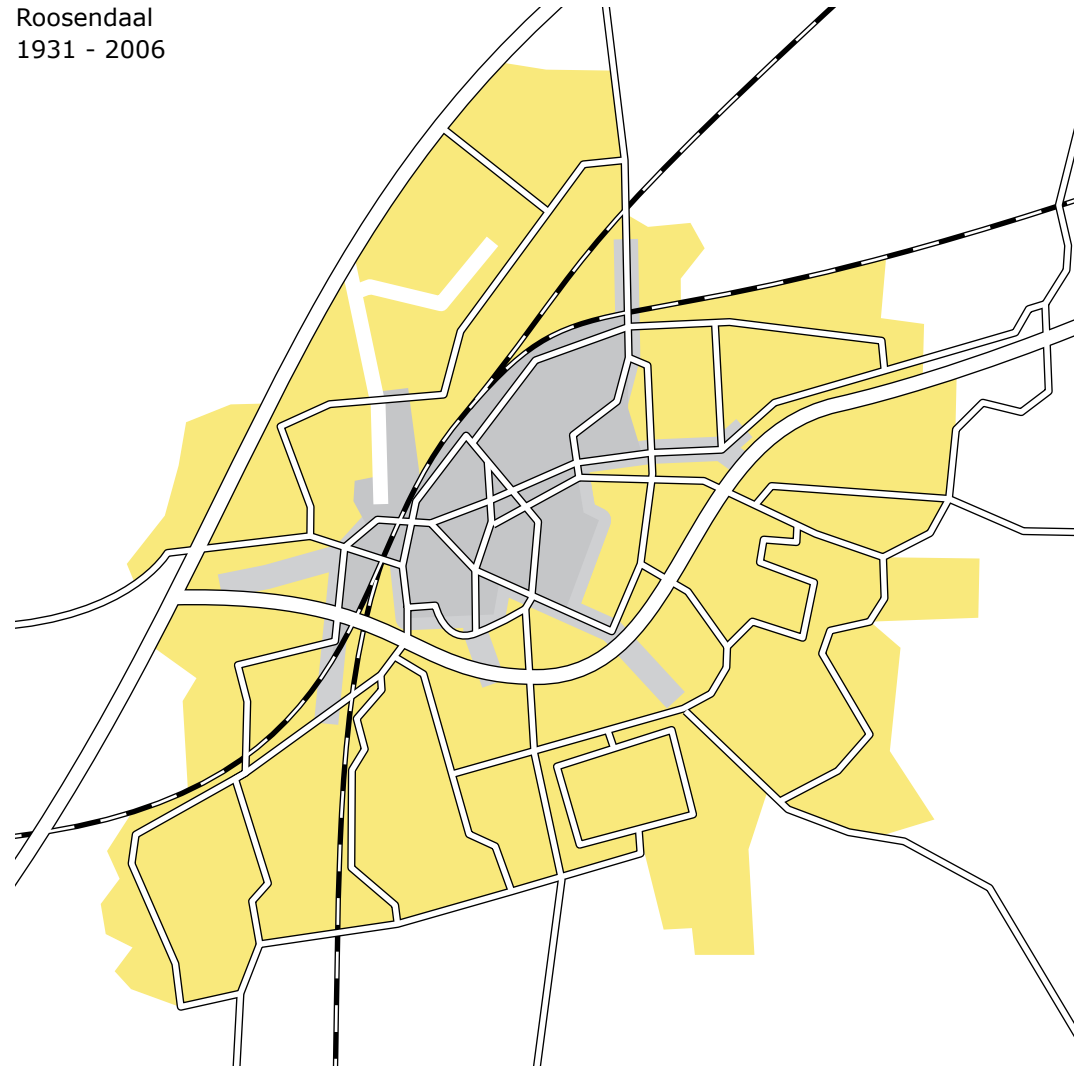
In de Philipswijk is nog ruimte voor een afwisselende huizenbeeld, in de andere uitbreidingsgebieden ontbreekt die variatie. Vooral in de wijken Westrand en Kroeven-Langdonk is de eentonigheid in woningbouw goed zichtbaar. Voor Roosendaalse architecten is er weinig eer te halen in deze grootschalige projecten, wel in de vrije sectorbouw aan de randen van deze uitbreidingsgebieden, daar is dankbaar gebruik van gemaakt. Wie goed rondkijkt in Roosendaal kan een variatie aan inzichten, stijlen en materialen waarnemen.

In dit boekwerk zijn vijftien woningen weergegeven, die in de afgelopen vijfenzeventig jaar zijn gebouwd. De woonhuizen, één uit iedere periode van vijf jaar, zijn van Roosendaalse architecten en willekeurig gekozen. Helaas zijn vanwege de opzet van deze uitgave niet alle Roosendaalse architecten vernoemd, die aan de groei van de stad in de afgelopen driekwart eeuw hebben bijgedragen.

Als beeld voor de toekomst is het eindexamenproject van een dit jaar afstuderende Roosendaalse student architectuur toegevoegd.

Roosendaal
1931 - 2006

1931-1935

LOCATIE

Nispensestraat

ARCHITECT

Antoon van Hees

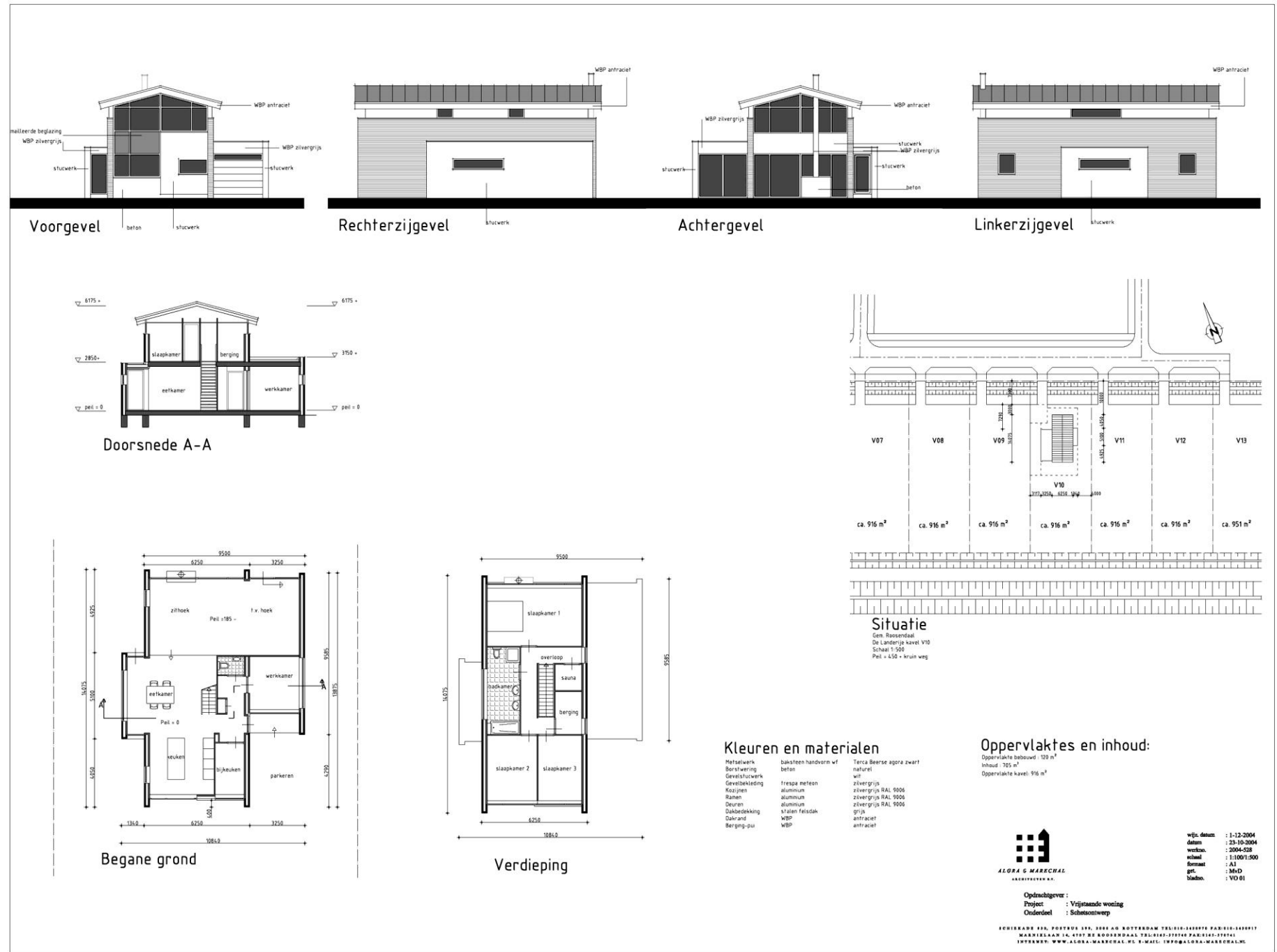
2001-2005

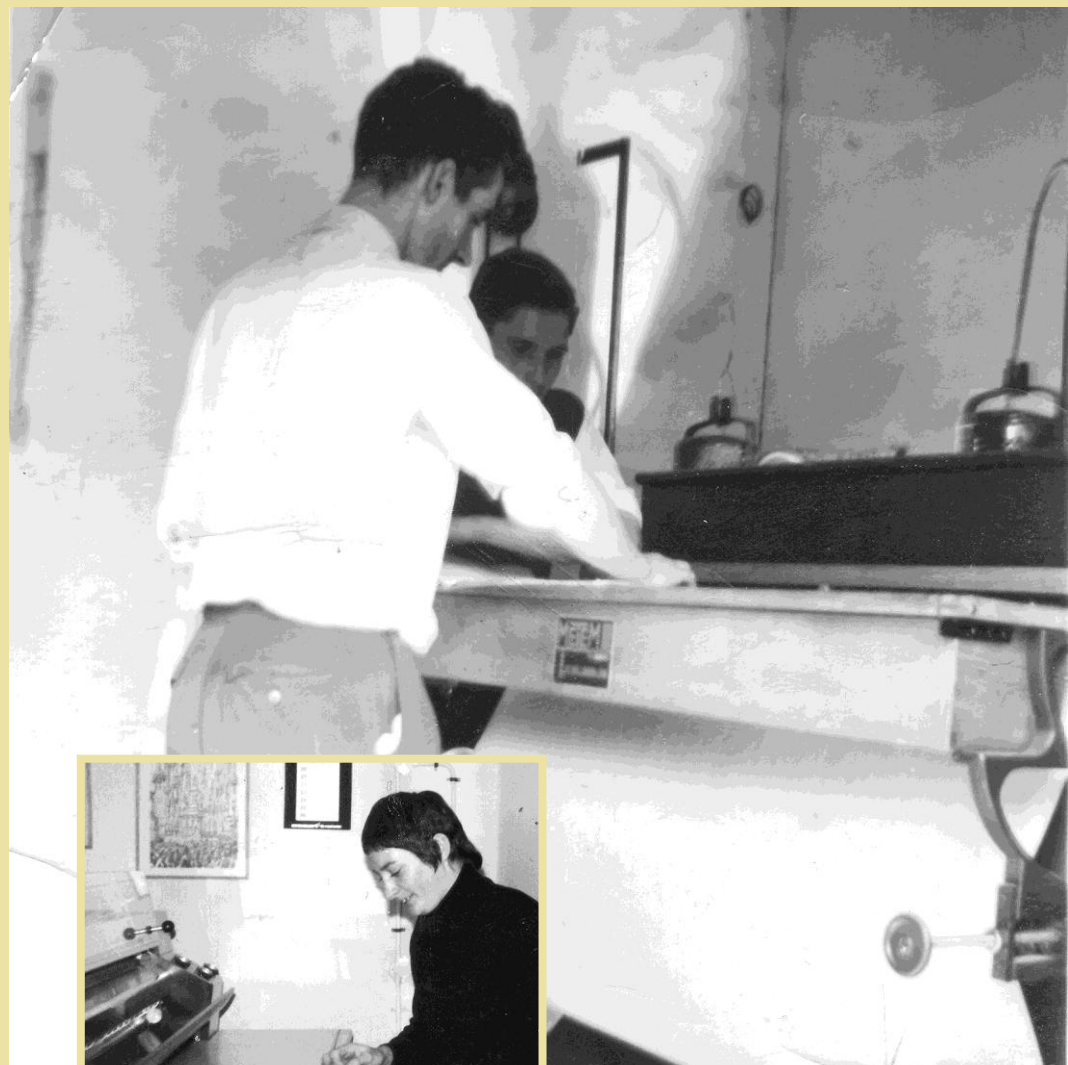
LOCATIE

Bronkhorstdreef

ARCHITECT

Joop Marechal

Erel 1931-2006

Vijfenzeventig jaar geleden worden originelen en veelvoudens van bouwtekeningen handmatig vervaardigd door architecten en bouwkundig tekenaars. Technologische ontwikkelingen in reproductietechniek in het begin van de vorige eeuw, zoals de blauwdruk, zorgen voor een modernisering van het vermenigvuldigen van bouwtekeningen.

In 1931 begint Pierre Hentenaar met die technologie in Roosendaal de Eerste Roosendaalse Electrische Lichtdruk- en fotokopieerinrichting. Hij doet dit in de beginjaren, naast zijn baan als expediteur, op de zolder van zijn woning aan de Brugstraat. In de beginperiode vervaardigt E.R.E.L. blauwdrukken, maar de ontwikkelingen gaan zo snel dat halverwege de jaren dertig, positieve afdrukken op speciaal ontwikkeld lichtgevoelig diazo-papier kunnen worden geleverd.

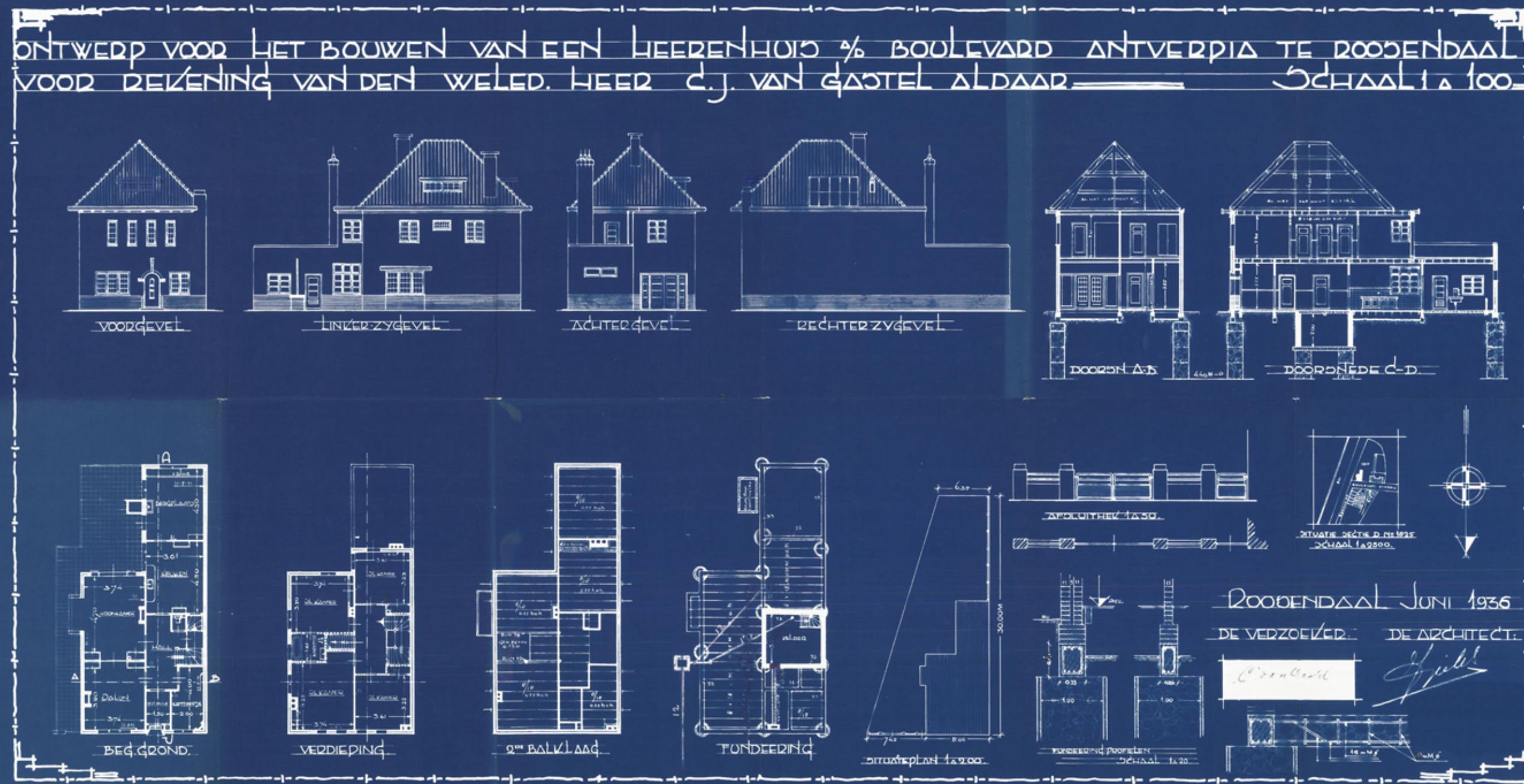
In 1952 zet zoon Wim het bedrijf voort, in de jaren zestig opgevolgd door zijn zus Tineke. Het bedrijf is dan inmiddels gevestigd in de Vincentiusstraat.

In de loop der jaren wordt de techniek van lichtdruk op speciaal papier overgenomen door plottechniek op plain paper. Daardoor worden fullcolor-afdrukken mogelijk. Daarnaast is het dupliceren van de met potlood of tekenpen vervaardigde tekeningen overgenomen door het printen van digitaal vervaardigde bouw- en bestektekeningen. Erel wordt eind jaren negentig voortgezet door de derde generatie, de kleindochter van Pierre Hentenaar, Anke Artschwager.

De Eerste Roosendaalse Electrische Lichtdruk- en fotokopieerinrichting heeft in de afgelopen driekwart eeuw zeer vele bouwtekeningen gedupliceerd voor architecten en bouwondernemers in Roosendaal en omgeving. Daarom heeft Erel, om haar vijfenzeventig jarig bestaan te vieren, enkele van die gedupliceerde bouwtekeningen gebundeld in deze uitgave.

VOLGENDE PAGINA'S: VOORBEELDEN BLAUWDruk, LICHTDRUK [DIAZO] EN FULLCOLOR-PRINT

Colofon

UITGAVE

Erel Kopieerservice
Boulevard 67
4701 EP Roosendaal
0165-534317
www.ereel.nl

SAMENSTELLING EN REALISATIE

Erel Kopieerservice
Olg vormenidee

DANK VOOR MEDEWERKING

Architecten en bewoners
geselecteerde woningen
Gemeentearchief Roosendaal

FOTO PAGINA 2

Fotograaf Jan Sturm
[collectie gemeentearchief]

20 DECEMBER 2006

